

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 4.8.2009
COM(2009) 390 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Ziņojums par Eiropas konkurētspēju digitālajā jomā
Galvenie sasniegumi, 2005.-2009. gadā īstenojot stratēģiju i2010**

**{SEC(2009) 1060}
{SEC(2009) 1103}
{SEC(2009) 1104}**

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Ziņojums par Eiropas konkurētspēju digitālajā jomā
Galvenie sasniegumi, 2005.-2009. gadā īstenojot stratēģiju i2010**

SATURS

1.	Ievads	3
2.	Galvenie sasniegumi, īstenojot stratēģiju i2010.....	4
2.1.	Veicināt vienotā tirgus veidošanu Eiropas uzņēmējiem un lietotājiem	5
2.2.	Stimulēt IST pētniecību un jauninājumus Eiropā	6
2.3.	Nodrošināt to, ka visi iedzīvotāji gūst labumu no IST.....	8
3.	Stratēģijas i2010 ietekme dalībvalstīs.....	9
4.	Skats nākotnē — turpmāk risināmie politikas jautājumi	9
5.	Secinājumi.....	12

1. IEVADS

Eiropa vēl aizvien ir viens no pasaules vadošajiem spēkiem mūsdienīgu informācijas un sakaru tehnoloģiju (IST) jomā. Globālais tīmeklis, mobilo sakaru GSM standarts, MPEG standarts digitālajam saturam un ADSL tehnoloģija — visi šie izgudrojumi ir radīti Eiropā. Svarīgs politisks mērķis ir saglabāt šo vadošo lomu un pārvērst to par priekšrocību konkurencē. Tādēļ Komisija 2005. gadā izstrādāja stratēģiju i2010, kuras mērķis ir veicināt Eiropas izvirzīšanos vadībā IST jomā un atklāt priekšrocības, ko informācijas sabiedrība var sniegt Eiropai izaugsmes un nodarbinātības izteiksmē¹. Šajā stratēģijā tika ieskicēti konkrēti politikas pasākumi, kuru mērķis ir:

- **veicināt vienotā tirgus veidošanu uzņēmējiem un lietotājiem**, novēršot reglamentējošus kavēkļus un uzlabojot regulējuma konsekvenci telesakaru nozarē un audiovizuālo mediju pakalpojumu (it sevišķi televīzijas un video pēc pieprasījuma) jomā;
- **stimulēt IST pētniecību un jauninājumus** Eiropā, apvienojot pētniecības publisko un privāto finansējumu un iepludinot to galvenokārt jomās, kurās Eiropa ir vai var būt vadībā pasaules mērogā, piemēram, *LTE (long-term evolution* — ilgtermiņa attīstības) mobilo sakaru tehnoloģija, kas būs apvērsums bezvadu platjoslas sakaru jomā, vai *ESC (electronic stability control* — elektroniskā stabilitātes vadība), kura palīdz novērst satiksmes negadījumus, ja tiek izdarīts pēkšņs manevrs vai ja ceļš ir slidens;
- **nodrošināt to, ka visi iedzīvotāji gūst labumu** no Eiropas izvirzīšanās vadībā IST jomā, it sevišķi darot visiem pieejamus kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus tiešsaistē, uzlabojot transporta drošumu, viedumu, nekaitīgumu videi un energoefektivitāti un pietuvinot iedzīvotājiem Eiropas kultūras mantojumu, šim nolūkam veidojot Eiropas digitālo bibliotēku.

Pēdējos četros gados ar IST politikas palīdzību nostiprināta šo tehnoloģiju kā ievērojama virzītājspēka nozīme Eiropas sociālekonomiskajā modernizācijā un uzlabota Eiropas spēja labāk turēties pretī krīzei. Pašlaik IST politika nepārprotami ir viens no Eiropas izaugsmes un nodarbinātības politikas pamatvirzieniem. Visām ES dalībvalstīm ir sava IST politika, un šīs tehnoloģijas tiek uzskatītas par galveno elementu valstu izaugsmes un nodarbinātības mērķu īstenošanā atbilstīgi atjauninātajai Lisabonas stratēģijai. i2010 ietekmējusi arī citus politikas virzienus, piemēram, vienoto tirgu un patērētāju stratēģiju. Šobrīd IST politiku īsteno, izmantojot dažādus instrumentus, piemēram, struktūrfondus un lauku attīstības fondus.

IST, un it sevišķi platjoslas internets, ir būtisks elements Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānā². IST veido pusi no ES ražīguma pieauguma, un ātrdarbīga platjoslas interneta pieejamība ir svarīga, lai veidotu jaunas darbavietas, jaunas prasmes un jaunus tirgus un lai samazinātu izmaksas. Tas ir svarīgi uzņēmējdarbībā, sabiedriskajos pakalpojumos un mūsdienīgas ekonomikas darbībā. To atzīstot, ir izstrādāti Komisijas priekšlikumi paātrināt ekonomikas atveseļošanu, pārdomāti investējot platjoslas tīklos lauku apvidos. Eiropadome ir apstiprinājusi šos priekšlikumus, un šim nolūkam atvēlēti līdz pat 1,02 miljardi euro.

¹ i2010 – Eiropas informācijas sabiedrība izaugsmei un nodarbinātībai, COM(2005) 229.

² Skatīt Eiropas ekonomikas atveseļošanas plānu, COM(2008) 800, un paziņojumu "Šodienas ieguldījums rītdienas Eiropā", COM(2009) 36.

2. GALVENIE SASNIEGUMI, ĪSTENOJOT STRATĒGIJU I2010

Stratēģiju i2010 izstrādāja kā Eiropas informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu politikas stratēģisko satvaru. Tajā izklāstīta vispārējā politiskā iecere visā Eiropā veicināt atvērtu un konkurētspējīgu digitālo ekonomiku, un pirmo reizi uzsvērts IST svarīgums dzīves kvalitātes uzlabošanā. Tās galīgais mērķis ir izveidot IST produktu un pakalpojumu vienoto tirgu par labu Eiropas patērētājiem, uzņēmējiem un pārvaldes iestādēm.

Stratēģijas i2010 atbalstītā, uz konkurences un patērētāju interešu aizstāvību virzītā politika ir devusi daudzus jūtamus rezultātus.

- Aizvien vairāk un vairāk eiropiešu izmanto tiešsaisti. Regulāru interneta lietotāju daļa ir palielinājusies no 43 % 2005. gadā līdz 56 % 2008. gadā. Vairākums no viņiem izmanto internetu gandrīz ik dienas un ar ātrdarbīga pieslēguma palīdzību. Internetu regulāri izmanto aizvien dažādāki sabiedrības slāņi, visstraujāk pieaugot lietotāju skaitam grupās, kas ir nelabvēlīgā situācijā (neaktīvas un mazāk izglītotas personas un personas vecuma grupā no 55 līdz 64 gadiem).
- Eiropa ir izvirzījies vadībā pasaules mērogā platjoslas interneta jomā. Tā ir lielākais pasaules tirgus, kurā ir 114 miljoni abonenti, un izplatības rādītāji strauji palielinās. Pusei Eiropas mājsaimniecību un vairāk nekā 80 % Eiropas uzņēmumu ir fiksēts platjoslas pieslēgums, un trīs ceturtdaļās no tiem vidējais lejupielādes ātrums pārsniedz 2 Mbps. Platjoslas internets ir pieejams 93 % iedzīvotāju ES 25 valstīs salīdzinājumā ar 87 % 2005. gadā.
- Platjoslas pieslēguma plašā pieejamība ir devusi iespēju vairāk izmantot mūsdienīgus pakalpojumus. Eiropieši strauji maina ieradumus, pieņemot jaunus saziņas veidus. 80 % regulāro interneta lietotāju aizvien vairāk iesaistās tādās interaktīvās darbībās kā, piemēram, saziņa, finanšu pakalpojumu izmantošana tiešsaistē, jauna satura radīšana un izplatīšana un dalība novatoriskos procesos.
- Mobilo tālrunu tirgus ir pārsniedzis 100 % izplatību — palielinoties no 84 % ES iedzīvotāju 2004. gadā līdz 119 % 2009. gadā. Tas izvirza Eiropu vadībā pasaules mērogā mobilo sakaru izplatības ziņā, jo rādītāji ASV un Japānā ir aptuveni 80 %. Patērētāji pavada aizvien vairāk laika, sarunājoties un sūtot īsziņas par cenām, kas ir vismaz par 34,5 % zemākas nekā 2004. gadā. Kopš 2005. gada par 70 % samazinājušās arī viesabonēšanas cenas.
- Eiropa arī strauji pavirzījies uz priekšu 20 izraudzīto sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā un izmantošanā tiešsaistē. Pilnībā pieejamu pakalpojumu piedāvājums iedzīvotājiem 2007. gadā ir palielinājies līdz 50 % (27 % 2004. gadā) un uzņēmumiem — līdz 70 % (58 % 2004. gadā). Trešdaļa Eiropas iedzīvotāju un gandrīz 70 % uzņēmumu ES izmanto e-pārvaldes pakalpojumus.
- ES finansētā IST pētniecība bijusi svarīga, lai nodrošinātu Eiropas lielākos panākumus tādās nozarēs kā mikroelektronika un nanoelektronika, veselības aprūpe un satiksmes drošība Eiropas Savienībā. Eiropā izdarīti arī revolucionāri atklājumi, piemēram, gigantiskās magnētiskās pretestības (*Giant Magneto-Resistance*) tehnoloģija, kas radīja apvērsumu cieto disku jomā un par kuru 2007. gadā piešķirta Nobela prēmija fizikā, un ADSL tehnoloģija, kas ir platjoslas interneta pašreizējo panākumu pamatā.

- IST politika tiek atzīta aizvien plašāk. Dalībvalstis ir apzinājušās IST nozīmi ražīguma un izaugsmes nodrošināšanā un IST potenciālu dažādu sociālekonomisko mērķu īstenošanā. Daudzas dalībvalstis savā IST stratēģijā šobrīd iekļāvušas mērķus, kas ir līdzīgi iniciatīvā i2010 izvirzītajiem mērķiem.

Šie ir daži no ievērojamākajiem pēdējos četros gados gūtajiem panākumiem³. Lai gan potenciāls vēl netiek pilnībā izmantots, stratēģijas i2010 vispārējos sasniegumus vislabāk var novērtēt, salīdzinot tos ar mērķiem, kuri 2005. gadā tika izvirzīti saskaņā ar iniciatīvas trim stratēģiskajiem pīlāriem.

2.1. Veicināt vienotā tirgus veidošanu Eiropas uzņēmējiem un lietotājiem

Viena no vissvarīgākajām jomām, kurā IST politika ir ieviesusi jūtamas izmaiņas, ir vienotā tirgus veicināšana telesakaru un audiovizuālo mediju pakalpojumu jomā par labu Eiropas iedzīvotājiem.

Iniciatīvas i2010 pirmā pīlāra galvenais stratēģiskais mērķis bija šāds.

Mērķis Nr. 1. Vienota Eiropas informācijas telpa, kas piedāvā pieejamus un drošus platjoslas sakarus, bagātīgu un daudzveidīgu saturu un digitālos pakalpojumus.

Eiropas tirgū ir 500 miljoni patērētāju, un tā sadrumstalotība kavē gūt apjomradītus ietaupījumus un tādējādi rada zaudējumus uzņēmējiem un patērētājiem. Tas vēl jo vairāk attiecas uz digitālo ekonomiku; nav nekādu tehnisku iemeslu, kāpēc robežām būtu jākavē labklājību radoši procesi. Komisija ir aktīvi darbojusies, lai elektronisko sakaru nozari atvērtu konkurencei, novērstu regulatīvos šķēršļus, uzlabotu regulējuma konsekvenci un izveidotu vienādus darbības noteikumus Eiropas uzņēmējiem, nozarei un patērētājiem. Tā ir atbalstījusi saskaņotāku pieeju frekvenču spektra jautājumiem un "digitālās dividendes" iespējamai izmantošanai dalībvalstīs. Divu viesabonēšanas regulu mērķis bija izveidot Eiropas iekšējo tirgu patērētājiem un uzņēmējiem⁴.

Ar elektronisko sakaru regulējuma reformu, kas drīzumā jāpieņem, turpināsies vienotā tirgus daudzveidīga uzlabošana. Galvenokārt tā dos patērētājiem lielākas izvēles iespējas un nodrošinās labāku pārskatāmību, kā arī uzlabos patērētāju aizsardzību pret drošības un personas datu aizsardzības pārkāpumiem un surogātpastu, šādam mērķim veicinot konkurenci jaunos tīklos. Jauna Eiropas mēroga regulatīva struktūra palīdzētu nodrošināt godīgu konkurenci un uzlabot valstu regulējuma konsekvenci. Vienlaikus valstu regulatori kļūs neatkarīgāki. Ikgadējie progresa ziņojumi par telesakaru regulējumu jau vairākus gadus pēc kārtas liecina, ka konkurences atbalstam pieņemtie Eiropas noteikumi ir veicinājuši konkurenci, investīcijas un jauninājumus, cenas ir kritušās, patērētājiem pieejams plašāks kvalitatīvāku pakalpojumu klāsts un uzlabojusies patērētāju tiesību aizsardzība.

Tīmekļa vietnes *eYou Guide* izveide 2009. gada maijā bija svarīgs pasākums lietotāju izglītošanā, jo tajā vienkāršā valodā ir izskaidrotas Eiropas tiesību normas, kas piemērojamas

³ Pievienotajā dienestu darba dokumentā SEC(2009) 1060 sniegts pilnīgs pārskats par visām darbībām, kas 2005.-2009. gadā veiktas atbilstīgi stratēģijai i2010.

⁴ Regula (EK) Nr. 717/2007 un (EK) Nr. 544/2009 par viesabonēšanu publiskajos mobilo telefonsakaru tīklos Kopienā un grozījumiem Direktīvā 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem.

tiešsaistes vidē. Šajā pirmajā, tiešsaistē izveidotajā daudzvalodu rokasgrāmatā par lietotāju tiesībām Eiropā ir izklāstīti galvenie jautājumi par patērētāju aizsardzību tiešsaistes vidē, tostarp privātuma un personas datu aizsardzību, interneta drošumu un drošību, reklāmu tiešsaistē, autortiesībām un iepirkšanos tiešsaistē⁵.

Televīzijas apraidē ir iestājies nopietnu pārmaiņu laiks, un Komisija, popularizējot digitālo apraidi un mobilo televīziju, ir palīdzējusi Eiropai noturēties notikumu attīstības priekšplānā. Pamatojoties uz "izcelsmes valsts" principu, ir panākta vienošanās par atjauninātiem satura noteikumiem, tādējādi paverot ceļu jauniem audiovizuāliem pakalpojumiem, kas aptver ne tikai dažādus informācijas nesējus (zemes, mobilos, satelītu, interneta), bet arī dažādus formātus (interaktīvā televīzija, video pēc pieprasījuma, sociālo tīklu veidošana u.c.). Šobrīd Eiropā ir izstrādāti precīzi noteikumi audiovizuālo mediju pakalpojumu sniedzējiem, un skatīšanās kvalitāte tiek nodrošināta, nosakot ierobežojumus reklāmai dokumentālajos, ziņu un bērnu raidījumos. Turklāt noteikumi par saturu, kas ir rasistisks vai mudina uz naidu, ir attiecināti arī uz pakalpojumiem pēc pieprasījuma⁶.

Komisijas atbalsts filmām ES programmā MEDIA, kas tika pagarināta uz laikposmu no 2007. gada līdz 2013. gadam un kam tika atvēlēti 755 miljoni euro, ir palīdzējis ES veidotajām filmām un saturam nonākt uz ekrāniem visā pasaulē. Daudzas filmas, kas kļuvušas pasaulslavenas, bez Eiropas atbalsta nemaz nebūtu nonākušas ārpus valsts, kurā tās radītas⁷. ES pievienotā vērtība nav tikai šo mākslas darbu finansējums, bet arī tas, ka, skatoties Eiropas filmas Eiropā un ārpus tās, plašs skatītāju loks visā pasaulē gūst priekšstatu par Eiropas dzīvesveidu un kultūras vērtībām.

2.2. Stimulēt IST pētniecību un jauninājumus Eiropā

Eiropas Savienība 21. gadsimta pirmajā desmitgadē IST pētniecības un attīstības jomā atpaliek no citām pasaules daļām, it sevišķi no ASV, Japānas un Dienvidkorejas. Tāpēc tā ir uzsākusi vērienīgas pētniecības programmas, kuru mērķis ir novērst šo trūkumu un atbalstīt progresīvu pētniecību un attīstību. Pēdējos piecos gados ES ir intensīvi centusies panākt pasaules vadošos spēkus IST pētniecībā, bet turpmākajos gados tā tieksies izvirzīties vadībā šajā ziņā.

Šādu pieeju atspoguļo iniciatīvas i2010 otrā pīlāra vispārējais mērķis.

Mērķis Nr. 2. Pasaules līmeņa veikums IST pētniecības un jauninājumu jomā, pārvarot atpalicību no Eiropas vadošajiem konkurentiem.

Atbilstīgi šim mērķim Eiropa pieņēma tās visu laiku lielāko IST pētniecības un jauninājumu budžetu, laikā no 2007. gada līdz 2013. gadam atvēlot IST vairāk nekā 10 miljardus euro saskaņā ar Septīto pamatprogrammu un Konkurētspējas un jauninājumu programmu⁸, lai

⁵ <http://ec.europa.eu/eyouguide>.

⁶ Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva 2007/65/EK.

⁷ Piemēram, "Dzīve rožainā gaismā" (*La Vie en Rose*), "Citu dzīve" (*Das Leben der Anderen*), "Viltotāji" (*Die Fälscher*), "Gomorra", "Graustu miljonārs" (*Slumdog Millionaire*).

⁸ IST politikas atbalsta programma, kura ietilpst Konkurētspējas un jauninājumu programmā (KJP), ir viens no galvenajiem iniciatīvas i2010 finanšu instrumentiem, kas darbojas no 2007. gada līdz 2013. gadam un kam atvēlēts budžets 728 miljonu euro apmērā. Tā veicina jauninājumus un konkurētspēju, atbalstot IST plašāku ieviešanu iedzīvotāju, pārvaldes iestāžu un uzņēmumu, it sevišķi

palīdzētu uzsākt nākamo ekonomikas izaugsmes posmu un virzītu pāreju uz sabiedrību ar zemu oglekļa emisiju līmeni.

Šobrīd elektroniskā infrastruktūra, piemēram, *GEANT*, režģu sistēmas, superdatori un datu krātuves, ir virzītājspēks jaunā "zinātnes renesansē", kas veicina uzplaukumu un izaugsmi. Nākotnes un jauno tehnoloģiju shēmas panākumi ir apliecinājuši nepieciešamību veicināt investīcijas riskantā pārveidojošā pētniecībā, lai nodrošinātu Eiropas ilgtermiņa konkurētspēju IST jomā⁹.

Turklāt ir uzsāktas revolucionāras publiskā un privātā sektora partnerības. Kopīgas tehnoloģiju iniciatīvas *Artemis* un *Eniac* iegulto datorsistēmu un nanoelektronikas jomā pievēršas svarīgām tehnoloģijām, kas nodrošina rūpniecības konkurētspēju, — no autobūves un aeronautikas līdz energoiekārtām un veselības aprūpes tehnoloģijām. Ir uzsākta iniciatīva „Interaktīva automatizēta dzīves vide” (*Ambient Assisted Living*), kuras mērķis ir padarīt Eiropu par centru jaunu digitālo risinājumu izstrādē Eiropas vecāka gadagājuma iedzīvotājiem. Šīs iniciatīvas palīdz ES rūpniecībai izvirzīties vadībā pasaules mērogā un pastiprina investīcijas pētniecībā un attīstībā, nodrošinot stimulējošus faktorus nozarei un dalībvalstīm. Sešu gadu laikā šīm trim iniciatīvām ir atvēlēti vairāk nekā 6 miljardi euro.

ES ir arī iespējas izvirzīties vadībā nākotnes interneta jomā. Komisija ir uzsākusi izstrādāt publiskā un privātā sektora partnerību, kas varētu atbalstīt nākotnes interneta projektēšanu un arhitektūru, lai dotu iespēju piedāvāt ātrāku datu transportu lielākos apjomos, vairāk IP adresu, drošāku internetu ar uzlabotu privātuma un personas datu aizsardzību, kurš būtu atvērts un sadarbspējīgs, veicinātu jauninājumus un konkurenci un pavērtu plašākas izvēles iespējas. Tas paplašinās RFID un tīmekļa pakalpojumu izmantošanu. Jaunā iniciatīva pamatojas uz pašreizējām prioritārajām pētniecības jomām; piemēram, ir uzsākta iekārtas *FIRE* (*Future Internet Research and Experimentation* — "Pētniecība un eksperimenti nākotnes interneta jomā") pakalpojumu piedāvāšana pētniecības aprindām, lai eksperimentētu ar jaunām tīkla un pakalpojumu paradigmām. Arī Eiropas Tehnoloģiju platformas ir vēl nebijis jauninājums, kas darbojas kā atvērta platforma sadarbībai starp nozares uzņēmumiem, akadēmiskajiem un pētniecības institūtiem.

Tagad Eiropa var izmantot šos ievērojamos sasniegumus, lai straujāk pārvarētu atpalcību IST pētniecībā. Tomēr izdevumi pētniecībai ir tikai līdzeklis, nevis pašmērķis. Novatorisku produktu un pakalpojumu tirdzniecība ir ES izaugsmes, darba vietu radīšanas un konkurētspējas panākumu atslēga. Lai gan dažas dalībvalstis ir izvirzījušās pasaules inovācijas procesu vadībā, tomēr ne visas valstis ir vienlīdz gatavas inovācijai. Tāpēc īpaši svarīgi ir pievērsties pētniecībai un inovācijai nopietnāk un saskaņotāk. 2009. gada martā tika pieņemta atjauninātā stratēģija IST pētniecībai un inovācijām Eiropā¹⁰. Tās mērķis ir izvirzīt Eiropu vadībā IST jomā, veicināt jaunu IST tirgu un uzņēmumu rašanos un plašāk piesaistīt Eiropai investīcijas prasmju, pētniecības un jauninājumu atbalstam.

MVU, vajadzībām
http://ec.europa.eu/information_society/activities/ict_psp/index_en.htm

⁹ Informācijas un sakaru tehnoloģiju neskartās zemes — stratēģija nākotnes un jauno tehnoloģiju pētniecībai Eiropā — COM(2009) 184.

¹⁰ Stratēģija IST pētniecībai, izstrādei un inovācijām Eiropā — aktīvāka iesaistīšanās — COM(2009) 116.

2.3. Nodrošināt to, ka visi iedzīvotāji gūst labumu no IST

Stratēģijā i2010 pirmo reizi iekļautas vairākas iniciatīvas, kurās ņemts vērā Eiropas demogrāfiskais stāvoklis, pievēršot iedzīvotājiem galveno uzmanību politikas veidošanā un uzsverot dažādu shēmu ekonomiskos aspektus.

Mērķis Nr. 3. Informācijas sabiedrība, kas ir iekļaujoša, sniedz kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus un veicina dzīves kvalitātes uzlabošanu.

Tas jo īpaši jāsaista par iniciatīvu e-veselība, kuras īstenošanā Eiropas politika tiek vērsta uz eiropiešu veselības un labklājības uzlabošanu, vienlaikus sniedzot ražīguma priekšrocības dalībvalstu sarežģītajām un dārgajām veselības aprūpes sistēmām un palielinot Eiropas veselības aprūpes nozares konkurētspēju. 2008. gadā tika uzsāktas divas galvenās politikas iniciatīvas: vienas iniciatīvas mērķis ir vienkāršot tālmedicīnas pakalpojumu pieejamību pacientiem un veicināt tirgus attīstību; otra iniciatīva palīdz dalībvalstīm risināt elektronisko veselības karšu sistēmu pārrobežu sadarbības jautājumus iedzīvotāju un tirgus atbalstam. e-Veselība ir arī viena no centrālajām jomām Komisijas Pirmtirgus iniciatīvā, kuras mērķis ir paātrināt tirgus izaugsmi, šim nolūkam izmantojot shēmas, kas izveidotas, lai uzlabotu pārrobežu sadarbību un veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu.

e-Pārvalde ir cita vadošā politikas joma, un pašlaik vairāk nekā 50 % pārvaldes pakalpojumu ir pieejami tiešsaistē. e-Pārvaldes pakalpojumu sadarbības nodrošināšana vēl aizvien ir ievērojams izaicinājums. Lai gan iedzīvotāji joprojām maz izmanto IST, lai sazinātos ar valsts iestādēm, tomēr šis rādītājs pastāvīgi palielinās. Pāreja no "vienota kontaktpunkta" koncepcijas uz pakalpojumiem, kas vērsti uz iedzīvotāju vajadzībām, pēdējos četros gados ir bijusi e-pārvaldes politikas centrā. 2006. gadā pieņemtajā piecu gadu rīcības plānā Komisija un dalībvalstis apņēmas sniegt jūtamu ieguvumu visiem Eiropas iedzīvotājiem. e-Dalības sagatavošanas programma rāda, kā jaunu tehnoloģiju izmantošana var palielināt sabiedrības dalību, jo sabiedrībai ir pieejami jauni rīki tās viedokļa paušanai. Īstenojamie KJP liela mēroga izmēģinājuma projekti par elektroniskā iepirkuma sistēmu sadarbību un elektroniskās identitātes atzīšanu visā Eiropā palīdzēs izvērst e-pārvaldes ekonomisko potenciālu visā ES.

Stratēģijas i2010 mērķis ir arī parādīt, kā IST var uzlabot iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Tas ir bijis e-iekļautības politikas galvenais mērķis kopš 2005. gada. 2008. gadā tika uzsākta iniciatīva "E-iekļautība — piedalies!", kuras kulminācijas punkts bija ministru konference par e-iekļautību, kas norisinājās Vīnē. Kā citus piemērus jāmin iniciatīvas, kuru mērķis ir uzlabot personu ar invaliditāti, vecāka gadagājuma personu un sociāli mazaizsargātu personu tiesību aizsardzību. Ņemot vērā ciešo saistību starp IST prasmēm un iekļautību sabiedrībā un darba tirgū, Komisija veica visaptverošu pārskatu par digitālo kompetenci Eiropā.

Ar stratēģiju i2010 2005. gadā ierosināja trīs vadošās iniciatīvas dzīves kvalitātes jomā. Iniciatīva *Interaktīva automatizēta dzīves vide* parāda, kā ar IST palīdzību iespējams risināt novecojošas sabiedrības problēmas. Ar 2006. gadā uzsāktu *Iniciatīvu par viedajiem automobiļiem* popularizē "gudrākus, drošākus un tīrākus" transportlīdzekļus. Nopietnā avārijā iekļuvuši automobiļi drīzā nākotnē spēs piezvanīt uz numuru 112, lai izsauktu palīdzību. Šī iniciatīva arī piesaistīja visas pasaules plašsaziņas līdzekļu uzmanību ES pētniecībai satiksmes drošības jomā, un patērētāji guva informāciju par šīm novatoriskajām, uz IST balstītajām drošības sistēmām. 2008. gadā tika izveidota *Europeana* — Eiropas multimediju bibliotēka, muzejs un arhīvs tiešsaistē, kurā atrodami vairāk nekā 3 miljoni grāmatu, karšu, skaņu

ierakstu, fotoattēlu, arhīva dokumentu, gleznu un filmu, ko kultūras iestādes piedāvā ar visās ES valodās pieejama interneta portāla starpniecību¹¹. Tāpat 2008. gadā stratēģija i2010 pievērsās vienam no svarīgākajiem nākotnē risināmajiem jautājumiem, uzsākot ceturto vadošo iniciatīvu *IST ilgtspējīgai izaugsmei*, kas vērsta uz IST devumu energoefektivitātes nodrošināšanā.

3. STRATĒGIJAS I2010 IETEKME DALĪBVALSTĪS

Visas dalībvalstis iniciatīvu i2010 ir īstenojušas ar valsts stratēģijas palīdzību. Dažas no tām ir vispārējas IST stratēģijas, bet dažas stratēģijas vērstas uz konkrētu politiku, piemēram, platjoslas sakari, e-iekļautība, e-veselība, e-mācības un e-darījumi.

Valstu stratēģijas Lisabonas procesa gaitā tiek pastāvīgi pārskatītas un atjauninātas. Gandrīz visos plānos precīzi atspoguļoti stratēģijas i2010 mērķi.

Pirmās valstu IST stratēģijas tika izveidotas pēc stratēģijas i2010 pieņemšanas 2005. gadā, un nesen notika valstu stratēģiju izveides otrais posms. Valstu IST stratēģijas rāda, kā praksē darbojas atvērtā koordinācijas metode: dažās stratēģijās nepārprotami minēts, ka iedvesma tām gūta no citām dalībvalstīm. Valstu pirmās paaudzes platjoslas sakaru stratēģijas galvenokārt pievērsās tam, lai platjoslas sakari būtu pieejami 100 % iedzīvotāju; šodien galvenā uzmanība tiek veltīta ātruma palielināšanai, platjoslas sakariem kā daļai no universālā pakalpojuma saistībām vai šķiedras infrastruktūras ieviešanai mājāsaimniecībās.

Somija plāno iekļaut universālā pakalpojuma saistībās ātrumu 1 Mbps 2010. gadā un 100 Mbps visiem 2015. gadā. *Vācija* plāno nodrošināt pilnīgu platjoslas pārklājumu 2010. gadā un ātrumu vismaz 50 Mbps 75 % mājāsaimniecību 2014. gadā. Vairākas dalībvalstis arī risina nepieciešamību piedāvāt platjoslas sakarus par pieejamām cenām. *Francijas* mērķis ir 2012. gadā nodrošināt pilnīgu platjoslas pārklājumu, kas maksātu ne dārgāk kā 35 euro mēnesī. *Portugāle* galvenokārt pievērsās optiskās šķiedras infrastruktūrai, mūsdienīgiem platjoslas pakalpojumiem un ātrdarbīgiem pētniecības tīkliem.

Jaunākas stratēģijas pievērsās jaunām jomām, raugoties plašāk par visu valstu kopīgajām prioritātēm — platjoslas sakariem, sabiedriskajiem pakalpojumiem tiešsaistē un digitālo prasmju apgūšanu. Daudzas nelielās dalībvalstis pašlaik tiecas izvirzīties vadībā Eiropas mērogā.

Dažas valstis iekļauj IST programmā jaunas tēmas, tādas kā "zaļās" IT, e-tiesību hartas, tiesiski pasākumi diskriminācijas novēršanai, e-pārvaldes pakalpojumu un digitālo prasmju pieejamība vai jauni to uzlabošanas veidi, digitālā analfabētisma novēršana vai modeļi digitālā satura izveides veicināšanai.

4. SKATS NĀKOTNĒ — TURPMĀK RISINĀMIE POLITIKAS JAUTĀJUMI

Eiropas pašreizējo panākumu pamatā ir pastāvīgie centieni nodrošināt godīgu konkurenci telesakaru tirgos un veidot digitālā satura un plašsaziņas līdzekļu pakalpojumu tirgu bez robežām. Eiropas vadošā pozīcija tehnoloģiju jomā izriet no tās nepārtrauktajiem pūliņiem izveidot pētniecības un attīstības kritisko masu jaunajās IST nozarēs. Tai ir lielas iespējas sekmīgi izmantot tās kultūras resursus, piemēram, daudzveidīgo un panākumiem bagāto kino

¹¹ www.europeana.eu.

un plašsaziņas līdzekļu nozari un Eiropas digitālo bibliotēku. Šī vispārējā politikas ievirze tiks saglabāta arī turpmāk.

Tomēr ES IST stratēģijas panākumi pēdējo četros gados ir jāskata globālā perspektīvā. Šodien ir kļuvis acīmredzams, ka pat jomās, kurās **Eiropa** ir vadībā pasaules mērogā, tā **riskē zaudēt konkurētspēju**, kad runa ir par jauniem, novatoriskiem risinājumiem. Piemēram, Eiropa ir pasaules vadošais spēks platjoslas interneta nozarē, bet ievērojami atpaliek no Japānas un Dienvidkorejas optiskās šķiedras ātrdarbīgu sakaru jomā. Tāpat Eiropai nav izdevies panāktumus mobilo sakaru nozarē pārnest uz bezvadu platjoslas sakariem, kur Āzija pašlaik izvirzās vadībā pasaulē. Turklāt Eiropa ir atbīdīta nomaļus interneta pakalpojumu un lietotņu ziņā, un ASV ir dominējošais spēks jaunajā interaktīvajā tīmekļa vidē, it sevišķi tīmekļa žurnālu un sociālo tīklu veidošanā.

Tāpēc Eiropai ir vajadzīga **jauna digitālā programma**, kas palīdzētu risināt jaunās problēmas, veidot pasaulē labāko infrastruktūru un radīt iespēju internetam būt par izaugsmes virzītājspēku un pamatu vispusējiem jauninājumiem, radošajām izpausmēm un dalībai. Eiropadome 2008. gada decembrī aicināja izstrādāt Eiropas inovācijas plānu, kurā IST būtu galvenā tehnoloģija. Eiropā jāuzlabo situācija, izstrādājot izaugsmes stratēģijas, kuru mērķis ir paātrināt ekonomikas atveseļošanu un nodrošināt pasaules līmeni augsto tehnoloģiju nozarēs; efektīvāk izlietot pētniecībai atvēlēto budžetu, lai spožas idejas tiktu īstenotas un radītu turpmāku izaugsmi; intensīvi veicināt uz IST balstītu ražīgumu, lai atsvērtu IKP stagnāciju, jo strādājošo skaits sāk sarukt, pagājušā gadsimta 50. gadu un 60. gadu sākumā dzimušajai paaudzei jeb tā sauktajai "*baby boom* paaudzei" aizejot pensijā¹²; veicināt jaunas, viedākas, tīrākas tehnoloģijas, kas var palīdzēt Eiropai sasniegt ceturrtā faktora izaugsmi¹³, un izmantot tīklu veidošanas rīkus, lai atjaunotu uzticību Eiropai kā atvērtai un demokrātiskai sabiedrībai.

Komisija drīzumā uzsāks sabiedrisku apspriešanu tiešsaistē par Eiropas nākotnes IST un plašsaziņas līdzekļu politikas deviņām galvenajām jomām¹⁴.

- (1) *IST kā ekonomikas atveseļošanas virzītājspēks, un to vadošā loma Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības programmas īstenošanā.* Šī joma ir sevišķi svarīga pašreizējās ekonomikas un finanšu krīzes apstākļos un Eiropas ilgtermiņa mērķu sasniegšanai ekonomikā.
- (2) *IST nozīmes palielināšana pārejā uz ilgtspējīgāku ekonomiku ar zemu oglekļa emisiju līmeni.* IST pievēršama galvenā uzmanība, popularizējot atbildīgu enerģijas patēriņu mājāsaimniecībās, transportā, enerģijas ražošanā un rūpniecībā un atklājot iespējas būtiski ietaupīt enerģiju. Viedie skaitītāji, efektīvs apgaismojums, mākoņdatošana jeb *cloud computing* un koplietošanas programmatūra pārveidos enerģijas avotu izmantošanas ieradumus. Uz IST balstīti risinājumi būs neatņemama daļa Eiropas centienos pāriet uz ilgtspējīgu ekonomiku.

¹² Prognozēts, ka nodarbināto skaits ES laikā līdz 2060. gadam saruks par aptuveni 19 miljoniem, jo samazināsies iedzīvotāju skaits darbaspējīgā vecumā. Tas nozīmē, ka ekonomiskās izaugsmes avots nākotnē būs ražīgums. Nesenās aplēses liecina, ka ES darba ražīguma pieaugums pietuvināsies ilgtermiņa vēsturiskajam vidējam rādītājam 1¾ %, kā tas izklāstīts paziņojumā COM(2009) 180 "Kā risināt ES iedzīvotāju novecošanas ietekmi — 2009. gada ziņojums par novecošanu".

¹³ "Doubling Wealth, Halving Resource Use" E. von Weizsäcker, A. Lovins un H. Lovins (1995).

¹⁴ Apspriešanās par turpmāk izklāstīto 5. un 6. tēmu tiks veikta kopīgi ar Informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu ģenerāldirektorātu un Iekšējā tirgus ģenerāldirektorātu.

- (3) *Eiropas snieguma uzlabošana IST pētniecībā un inovācijā.* Neraugoties uz pēdējos gados gūtajiem panākumiem, pētniecībai un attīstībai Eiropā nākas nepārtraukti saskarties ar grūtībām. Svarīgi ir Eiropā izveidot spēcīgu IST pētniecības un attīstības bāzi, jo atklājumi IST jomā ir pamats, lai risinātu vairākas problēmas, piemēram, veselības aprūpe, novecojošas sabiedrības prasības, drošība un privātums un pāreja uz ekonomiku ar zemu oglekļa emisiju līmeni.
- (4) *Pilnīga pieslēguma nodrošināšana ekonomikā, izmantojot ātrdarbīgu internetu, kas atvērts visiem.* Jāīsteno ātrdarbīgas infrastruktūras potenciāls ekonomikas atveseļošanai, ilgtermiņa izaugsmei un inovācijai Eiropā. Lai veicinātu jauninājumus pakalpojumu un satura ziņā, īpaši svarīgi būs ātrdarbīgus, nākotnes drošus tīklus uzturēt atvērtus visiem lietotājiem tiešsaistes vidē.
- (5) *Vienotā tirgus konsolidēšana tiešsaistē.* Neraugoties uz ievērojamo progresu pēdējos gados, vienotais tirgus tiešsaistē vēl nav izveidots. Eiropā vēl aizvien vērojama juridiskā sadrumstalotība, pastāvot ar maksājumu sistēmām, drošību, privātumu un citiem apstākļiem saistītiem šķēršļiem, kas nemudina uzņēmējus un patērētājus iziet digitālajā vidē. Tas attiecas arī uz digitālā satura tirgu, kura sadrumstalotība kavē Eiropas iedzīvotājus visā ES piekļūt pilnam klāstam bagātīgā un kultūras ziņā daudzveidīgā piedāvājuma, kas pieejams tiešsaistē.
- (6) *Lietotāju radošuma veicināšana.* Jaunā digitālā vide (WEB 2.0 u.c.) piedāvā nebijušas iespējas izpausties Eiropas iedzīvotāju radošajam garam. Šodienas internets ir interaktīvs politisks forums, dzīvīgs sociālais tīkls un neizsmejams zināšanu avots. Izmantojot jaunas interaktīvas platformas un pakalpojumus, lietotāji ir kļuvuši par aktīviem dalībniekiem, satura veidotājiem vai pusprofesionāļiem jeb tā sauktajiem *prosumers*, un ir ļoti svarīgi izstrādāt jaunu politiku lietotāju radošuma un dalības veicināšanai.
- (7) *ES kā vadošā spēka ietekmes pastiprināšana starptautiskajā IST arēnā.* Mūsdienīgu IST panākumu nepārtrauktību nodrošina starptautiskā atvērtība un sadarbība, internets bez datplūsmas, vietņu, platformu un pievienojamā aprīkojuma veidu ierobežojumiem un bez cenzūras. Šie panākumi atkarīgi arī no spējas risināt globālas problēmas, tādas kā starptautiskā pārvaldība, drošība, nepiemērots saturs un ļaunprātīga rīcība, privātums, personas datu aizsardzība, jaunu plašu adrešu telpu izveide (Ipv6), daudzvalodu identifikatori un tā joprojām. Daudzus no šiem jautājumiem var atrisināt tikai starptautiskā mērogā. Tomēr Eiropas balss bieži vien ir grūti sadzirdama.
- (8) *Mūsdienīgu un efektīvu sabiedrisko pakalpojumu pieejamība visiem.* e-Pārvalde aizvien plašāk kļūst par realitāti dalībvalstīs. Tomēr jāpieliek vairāk pūļu, lai uzlabotu pārvaldes iestāžu sadarbību. Lai sasniegtu šo mērķi, Komisija, no savas puses, ir ierosinājusi turpināt sekmīgo *IDABC* programmu, iesniedzot priekšlikumu par jaunu programmu, kas būtu vērsta uz pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumu (*ISA*)¹⁵ veicināšanu, un Komisija turpina pārskatīt Eiropas Sadarbības sistēmu, lai definētu vispārējus noteikumus un principus sadarbībai starp dalībvalstu pārvaldes iestādēm un ES iestādēm¹⁶. Ievērojami paplašinājusies IST izmantošana skolās; jau ir īstenoti Lisabonas mērķi aprīkot un pieslēgt visas Eiropas skolas. e-Mācību un e-veselības

¹⁵ Sk. COM(2008) 583.

¹⁶ Sk. <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/7728>.

lietotnes var ievērojami uzlabot izglītības un veselības aprūpes kvalitāti visā ES. Tomēr visu šo lietotņu priekšrocības vēl aizvien netiek izmantotas pilnībā. Jānovērš jaunu digitālo plaisu rašanās. Interaktīvais tīmeklis ne tikai piedāvā jaunas iespējas, bet ir arī izaicinājums pārvaldes iestādēm, ļaujot iedzīvotājiem pārskatīt to attiecības ar valsts struktūrām.

- (9) *IST izmantošana ES iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai*, atverot Eiropas kultūras mantojuma krātuves un piedāvājot kultūras bagātības tiešsaistē. 2008. gada e-iekļautības iniciatīva apliecināja šīs tendences sociālpolitisko un ekonomisko nozīmību, un e-iekļautībai šobrīd ir lielākas iespējas, nekā jebkad, pārvarēt galvenos iemeslus, kāpēc kāds var nonākt neizdevīgākā stāvoklī, piemēram, vecuma, izglītības, dzimuma vai atrašanās vietas dēļ. Pašreizējās ekonomikas lejupslīdes apstākļos cilvēkus, kas jau ir nonākuši nelabvēlīgā situācijā, jo sevišķi apdraud risks, ka viņi tiks vēl vairāk izstumti no sabiedrības un darba tirgus.

5. SECINĀJUMI

Stratēģijas i2010 sasniegumi un veidi, kā tā īstenota dalībvalstīs, sniedz priekšstatu par to shēmu dinamiskumu un klāstu, kādas iespējams izveidot ar novatoriskas politikas palīdzību. Stratēģija i2010 ir ielikusi pamatus mūsdienīgas, IST plaši izmantojošas sabiedrības izveidei. Platjoslas sakari šobrīd ir ieņēmuši būtisku vietu politikas programmā.

Tomēr Eiropai jāpieņem svarīgi lēmumi par to, kā izveidot uz atveseļošanu virzītu digitālo ekonomiku, kurā nodrošināts nevainojams pieslēgums. Turklāt gaidāms, ka tuvākajos gados internets kļūs par pamatpakalpojumu, kas būs sevišķi svarīgs pilnīgai dalībai sabiedrības dzīvē.

Lai nepalaistu garām šīs iespējas, Komisija aicina dalībvalstis un ieinteresētās aprindas līdz 2010. gadam atlikušajos mēnešos aktīvi sadarboties, lai ieskicētu jaunu digitālo programmu, kas Eiropai dotu iespēju izklūst no pašreizējās krīzes ar spēcīgāku, konkurētspējīgāku un atvērtāku digitālo ekonomiku, kas ir Eiropas izaugsmes un inovācijas virzītājspēks.